

ስለ ቋንቋ አማርኛ ገንዘብ ምልክት ባለቤት ማድረግ፡ ምክንያትዎች እንዲሁም መርሆዎች

About Making Language Amharic an Owner of Currency Symbol: Reasons and Principles

by binyam HAILEMESKEL Kidane, August 5, 2021 (ይህን የአገኙት ከ www.binyamhk.wordpress.com ነው።)

€	\$	¥	¥
EU: Euro	US: Dollar	China: Yuan	Japan: Yen
DM	Fr	£	£
Germany: Deutsche Mark	France: Franc	UK: Pound	Italy: Lira
R\$	C\$	₽	₹
Brazil: Real	Canada: Dollar	Russia: Rouble	India: Rupee
₧	A\$	Mex\$	₩
Spain: Peseta	Australia: Dollar	Mexico: Peso	South Korea: Won
f	TL	Rp	SFr
Netherlands: Guilder	Turkey: Lira	Indonesia: Rupiah	Switzerland: Franc

ብዙ ሀገሮች ለ መገበያየታቸው መጠሪያዎች አሉአቸው። በስሙ፤ የኢትዮጵያ መገበያየት ብር ነው። ይህም፤ በወረቀት ከታተመ በኋላ የሆነ ስም ሳይሆን በቀደሙ ጊዜዎች፤ መንግስት የአገበያየው በብረት ባህሪያ በአለው ከወርቅ ቀጥሎ ዋጋ በአገኘው የብር ንጥረነገር ስለነበረ ነው። ተወዳሹ እና አላግባብም አንዳንዴም ምእራብ-ቀመስ ተብሎ ተወቃሹ ገብረህይወት ባይከዳኝ፤ በ መንግስት እና የህዝብ አስተዳደር መጽሐፉ፤ ብርን ስለማተም ይነግር ነበር። ያም የብረት ንጥረነገር የአልንውን በስልት የአካትት ነበር። በተረፈ፤ በማርትሬዝ ቴለር ወይም ጠገራ ብር የተለየ ስም - በደፈናው ብር - ተብሎ መጠራቱም ግልጽ ነው። በታሪክ፤ የተለያዩ ሀገሮች መገበያየም በኢትዮጵያ ይፋ መለዋወጫ ሆኖ አገልግሎ የአውቅ ነበር።

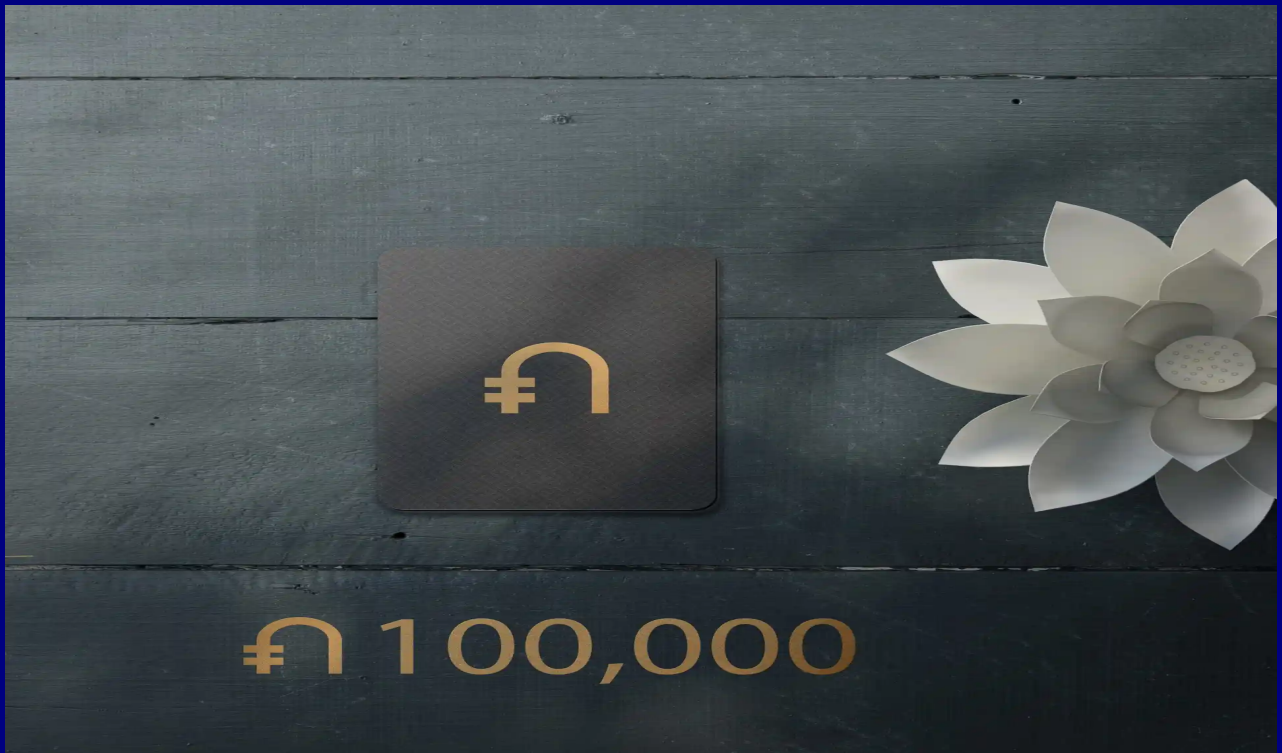
ነገርግን፤ መገበያየ ገንዘብ ወረቀት ላይ ለዘመነ አገልግሎት በ ቀኃሥ. ከታተመ በኋላ - ከድል በዓል በኋላ - "የኢትዮጵያ ዶላር" ተብሎ በእንግሊዝኛው ብቻ አገለገለ። በአማርኛው ግን ብር እንደ ተባለ፤ የቀደመው የወርቅ ተከታይ ዋጋአለሽ ንጥረነገር ስሙ በውስት ቀጥሎ፤ ወረቀቱ አዲስ ስያሜ ሳይወስድ ቀረ። ዛሬም፤ የወረቀት "ብር" የመገበያየ ምልክት (currency symbol) ባለቤት ግን አልሆነም። የተለያዩ ሙከራዎችም ከተደረጉ እምብዛም አይታወቅም። በብሔርአዊ የሀገሪቷ ቤተንዋይ (ኢብባ.) ድረገጽ ስለ ብር ምልክት ፍለጋ ቢከውኑ ድረገጽአቸው "ምንም ውጤት በጉዳዩ አላገኘሁም!" ይለን አለ።

ቢሆንም እንኳ፤ በ ዉክፔዲያ (ቀን ሐምሌ 28ኛ 2013 ዓም. እንደ ታሠሰው) "Ethiopian Brr"፤ እሚል ገጽ ላይ አጭር ጽሑፍ፤ ለብር ምልክት ለማግኘት ስለመጣሩ እና በ "ብ" ፊደል ዙሪያ የተንከባለለ ትትረት እንደ ነበር ይገልጥ አለ። (ማስፈንጠሪያውን ለማግኘት ርእሱን ይጫኑ) *ከአልሰራ ጽሑፉ ማብቂያ ዉክፔዲያ ኢድራሻውን ይጠቀሙ።*

Proposed Birr symbol Edit

There have been various proposals for a birr symbol, mostly based on the Ge'ez fidel ብ (bə). One suggested symbol comprises the *bə* with two horizontal slashes on the left hand side.[citation needed] The symbol was created by Biniam under pseudonym "[@dbeniam](#)" on 21 April 2020 on Twitter page.[original research?]

ይህ ትትረት ለ ዉክፔዲያ ገጹ ግቤት የሆነው፤ ከ Twitter ገጽ ተወስዶ የተዘጋጀ እንደሆነ፤ የ Twitter አንድ አድራሻን ስናስስ እንረዳ አለን፤ ያ መሆኑን በአስተያየት (comment) ረድፍ ተገልጦ ስለእምንመለከት፤ ያም የተከወነው በ ድረገጹ ediat እሚል ተመዝጋቢ የተሰጠውን ሃሳብ በማየት ነው። በ Twitter 'ትዊት' ኡ፤ ቤኒያም ለብር ምልክት እንዲገኝ አስቦ በ "April 20, 2020 GC."፤ ሃሳቡን ፈልፆ፤ አብሮት የወጡት ሶስት ምስልዎች ነበሩት፡- እነእርሱም እሚከተሉት ሶስት ምስልዎች ናቸው፤ አድራሻውም የሠፈረ [@dbeniam](#) ነበር።

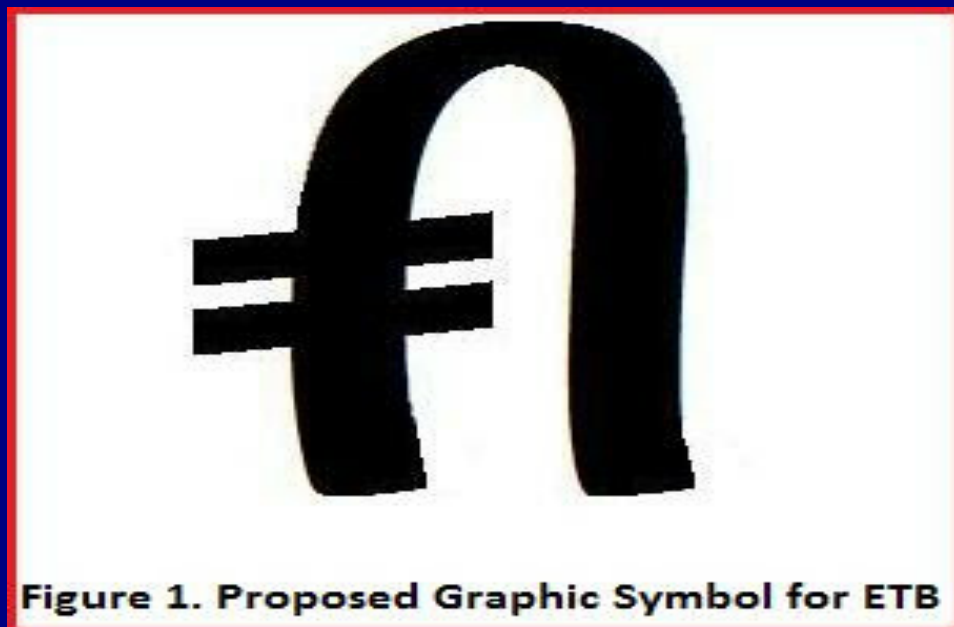

The Ethiopian Birr

በመጨረሻ፤ "August 2003" የቀረበ ነበር በአለው "ፕሮፓዛል"፤ ብሩክ ሰውነት ይህንንው ምልክት እንዲያገለግል እንደ ሃሳብ አንስቶ ነበር። "Currency Symbol Proposal for the Ethiopian Birr"፤ በእዚህ [ማስፈንጠሪያ](#) የእሚገኝ አጭር ጽሑፍ። (ከአልሰራ ጽሑፉ መጨረሻ ላይ የብሩክን አድራሻ ይገልገሉ።)

እንደ እሚታየው የሁለቱም ምክር እና ሙከራዎች እቅጭ አንድ አይነት ናቸው። የምልክቶች መመሳሰል እንዲኖር ግን መገመት አያቅትም። መርኖዎች ስር፤ እንደ ተዘረዘረው ለስነልቦናአዊ የተሳካ ትስስር እና ቀላል አለማመድ፤ ቅቅልል የአለ የመሆን ገጽታ፤ ወዘተ. በእሚል ብር ከእሚላው ቃል የተዛመደ ምልክት ማበጀቱ እሚጠበቅ ነው። ስለእዚህ፤ የምልክቶች መመሳሰል እሚገመት ነው። ለተከተለው የብሩክ ምልክት፤ ግለሰቡ የአቀረበው ምልክት የብር ምልክት እንዲሆን ኢትዮጵያዎች በበይነመረብ በመፈረም አቤቱታ አስገብተው በይፋ ምልክቱ እንዲታወጅ የጠየቁበት እና አሁንም የእሚጠይቁበት መንገድን በ ["ጎ ፔቲሽን"](#) ድረገጽ አዘጋጅቶ አለ።

ከእነእዚህ ሁለቱ በዘለለ፤ ወይም በተሻለ ወይም በአነሰ፤ ብቻ የጉዳዩ ጥረት የእሚገኘው በተለያዩ መሠል የግልዮሽ ትትረትዎች መሀከል ከሆነ እንጂ በሌላ ይፋ መንገድ አይደለም (ቢያንስ ግን መገኘት አልቻለም።) ሲደመደም፤ በቋንቋ መዝገበቃልዎች ወይም ቤተንዋይ፤ ወይም ተገቢ አካል በይፋ የበለጸገ እና ከምንም በላይ የእሚያገለግል ምልክት የለም።

እንደ እዚህ ሳይሆን፤ ብዙ የሌላ ሀገሮች መገበያያዎች ለእየ እራስዎችላቸው ምልክቶችን አግኝተው አሉ። ያ፤ ብዙ ጥቅምዎችን አግኝቶ አለ።

አንደኛ፤ ቀላል የገንዘቡ መለያ ምልክት ሆኖአቸው አለ። ሁለተኛ፤ የስነልቦናአዊ ጥንካሬን የአመጣ አለ። የጠነከረ አመለካከትን በገንዘብ ላይ ለማሳደር፤ ዐብይ እና ቀላል አቋራጭ ሲሆን እምንመለከተው ነው። ለምሳሌ፡- የ "\$" (ዶላር) ምልክት ነብስን አስከጅላ የማነቃነቅ አቅሟ ከተፃፈው ከቃሉ በላይ ነው። ሶስተኛ፤ በይፋአዊ ልውውጥዎች አንድ መታወቂያ መንገድ እና የቅልጥፍና ምንአልባት የዝማኔ ምልክት ነው። አራተኛ፤ የሀገር ባንዲራ ባይሆንም፤ የሀገር ምልክትነቱ በስውር እየተሳሠረ የበለጸገ ሀሳብ ይመስል አለ። ለምሳሌ፡- የ "¥" (የን) ምልክትን የተመለከተ እንደ ባንዲራው የምልክቱን ባለቤት ሀገር ወዲያው ለማስታወስ ይገደድ አለ። ማለትም፤ የሀገር አምባሳደርነት ሚና በስውር ወይም በሆነች አንድምታ መጠን እየአገኘ የአለ እውነት ነው። ስድስተኛ፤ አፃፃፍአዊ ስነምግባራዊነት (economical writing)፤ እና ቀላልነት (simplicity) ለመፍጠር አጋዥነቱ ግንባርስጋ ነው። ሰባተኛ፤ ውበትን ለጽሕፈት ቋንቋው ይደርብለት አለ። ሰባተኛ፤ የአንድ ቋንቋ ጽሕፈት ስርዓትን በማሟላት የዘመነ እና ሙሉ አማርኛን ለማደለብ ከእልፍዎች ጥረትዎች፤ አንዱ በመሆኑ ይህ የተገባ ነው። ስምንተኛ፤ ለተቀላጠፈ ዓለምአቀፍአዊ የንግድ ልውውጥ እና የግብይይት በ ጽሕፈትዎች መስተካከል የተነሳ አጋዥ ሚና የአለው ነው።

ስለእነዚህ፤ አንድ የብር ምልክት ለአማርኛ ቋንቋ ማበጀት ተመካሪ ነው። ይህ ተሞክሮ ከሆነ እንጂ ተከውኖ አንመለከትም። መከወኑ ከአስፈላጊ፤ የስነምግባሩ ቋንቋ ወይም ተዛማጅ ባለሙያዎች ይህን ለመከወን በቀጥታ ይመለከትላቸው ይሆን አለ። ያ ምልክት ደንቦችን ከአበጀ አንዳንድዎችን በእርግጥ ይሻ ይሆን አለ። አንድ ደንብ ግን ምልክቱ በከፍተኛነት (space) ከእሚከተለው የገንዘብ መጠን ቁጥር ተፋትቶ መያዝ አይገባውም። ለምሳሌ፡- እንግሊዝኛ ውስጥ፤ የገንዘብ ምልክቶችን መገልገል ከመጠኑ አብሮ የተጣባ ሆኖ እናገኘው አለን። ም. \$5፤ \$፬፤ ወዘተ። ይህ ቋንቋውን አቅላይ፤ እብስልስልን አጋዥ ነው። አማርኛን በተመሳሳይ ምልክት ከአገዙት፤ የተዘረዘሩት ጥቅምዎችን መገልገል እሚቻል ይሆን አለ።

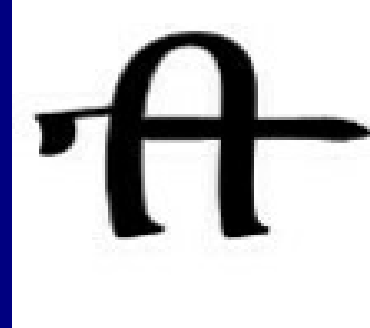
ከስር ለኢትዮጵያ መገበያየገንዘብ ለሆነው ብር፤ አንድ ተጨማሪ ምልክት ለማበጀት የተደረገ አንድ የጽሑፉ አዘጋጅ ሙከራ እና አብረው ተከትለው የአሉትን ሁለት ባለ ገንዘብ መጠን ምስልዎችን አብረን ደግሞ እንመልከት። ይህ ሙከራ፤ የተሻለ የመሆን እውነታው፤ ከቀረቡት በተለየ፤ ፊደል 'ብ'ን በከፋ መጠን እንደ ሌላዎቹ አያጠፋትም። "በ" ወይም "ብ" ላይ ከተሰሩ፤ የቀደሙት አያስታውቁም። አንዳች የገንዘቡ መጠሪያ ብርን ከምልክቱ እሚያያይዝ ቀጭን መንገድ ቢገኝ ግን ያ አጋዥ ነቱ አለ። ይህም፤ የስነልቦና ትስስሩን ብር ከእምነትላው ቃል እና ከምልክቱ መሀከል ይጠብቀው ዘንድ ስለሆነ፤ ነው። ብ ፊደል ጎልታ በምልክቱ ብትኖር፤ ቀላል የምልክቱ መለመድ፤ በስነልቦናውም ከተለመደ በኋላ ከቃሉ ጋር ከአለው አረዳድ በፍጥነት እና እኩሌታ የእሚተሳሰር ይሆን አለ። ፊደሏ አጠራጣሪ ስትሆን ግን፤ የስነልቦናው ዝምድና እና አዲስ ነገር የመልመዱ ሂደት እና ጊዜም ጎርባጭ ይሆን አለ። ይህ ምልክት የተሳካለት ከአልሆነ፤ እነእዚህን እና ተመሳሳይ መስፈርቶችን መከተል አስፈላጊ ነው። አብሮ ደግሞ፤ የ ሊሬ ምልክት ለምሳሌ በ "L" የእሚወከል የነበረ ሲሆን ግን ቁምፊው (the font) ከ መደበኛው "L" ምልክት አንስቶት ወደ ቅንጡ መሰል የተለየ "L" ቁምፊ ስለአመጣው፤ የሊሬ ምልክት "E" መመሳሰሉ ከ "ኤል" የተገናኘ እስከ አይመስለን የመጣ ነው። ስለእዚህ፤ በ "ብር" ቃል ዙሪያ የእሚዘጋጅ የብር ምልክት የግድ የተለመደ

ኒያላ ወይም አቢሲኒካ ቁምፊዎች መከተል የለበትም። ለ ምሳሌ፤ ብርን በእሚከተሉት ቁምፊዎች ጽፈን እንለፍ። ብር (ኒያላ)፤ ብር (አቢሲኒካ SIL)፤ ብር (ጭረት)፤ ብር (ተራ)፤ ብር (ኢትዮጵያን ሂውዋ)፤ ብር (ኢትዮጵያን ቲኅት)፤ ብር (ሳቢያን)፤ ብር [ጎዳት]፤ ወዘተ።

በደፈናው ግን፤ ከተቻይ ምርጡ ምክት የአላነሰ የብር ምልክቱን አበጅቶ ጥቅምዎቹን ሁሉ በከፍተኛው መጠን ለመገልገል፤ ይህ አስገዳጅ ሂደት የመሆኑ እውነት መነገር የለበትም። እነሆ የእዚህ ጽሑፍ የራሱ ሀሳብ በ ምሳሌዎቹ፡-

የኢትዮጵያ

ብር

ንጽጽር፡- \$128,554

ሁለት ምሳሌዎች፡-

ተ-186÷090
ተ 440÷974

- ስለ የእዚህ ጉዳዩ እሚመለከታት/አቸው

በተለይ በብሩክ ጽሑፍ የኢትዮጵያ ብሔርአዊ ባንክ ጉዳዩን ቢመረምር ተብሎ ነበር። በቤኒያም 'ትዊት' ግን፤ ወደ ተጠቀሰው ወክፔድያ ገጽ ትትረቱን የአዞረለት ዜጋ እንደ ጠቆመው፤ የገንዘብ ምንስቴር ጉዳዩን ይይ ብሎ ነበር። ይህ ጽሑፍ ደግሞ መነሻው አማርኛ ቋንቋን ከማዘን አንጻር ተነስቶ በድንገት የምልክትዎችን እና የፊደልዎችን ቁርኝት በቋንቋው ለማጥናት ሲሞክር የአገኘው እና የአሰፋው ጉዳይ ነው። በብሩክ ጽሑፍ እንደገና እንደ ሰፈረው በ"ISO" ጉዳይዎች ከተካተተ፤ የደረጃ መዳቢዎች አገልግሎት ተቋምዎች መሀከል ሊገኝ እሚችል ጉዳይ ይሆን አለ። በቀኑ መጨረሻ፤ የቋንቋ ወይም የመገበያያ ምልክት ነው። ምንአልባት፤ እንደ ሒሳብ ስሌት ምልክትዎች የስነምግባር ወይም ንግድ ምልክት ከሆነ ደግሞ፤ የዘርፉ ተጠያቂ ሁሉ የእሚጠየቅበት ነው። ይህ ጉዳይ ቅንጦት ቢመስል እንኳ፤ ከደፈና በደረጃ እና ወጥ ስነልቦና ወይም በስልጣኔ ከመኖር አንጻር አንድ ግብዓት በመሆኑ፤ ትኩረትን መጎተት ቢችል አስገዳጅ ጉዳይ ነው።

መደምደሚያ

በአማርኛ ቋንቋ ብዙ ጥንትአዊ (original) ምልክትዎች ይገኛል አሉ። አንዱ፤ የመገበያያ ገንዘብ - ብር - ምልክት አለመገኘቱ ነው። ይህ ቢያንጻጽሩት ግን በብዙ ሀገራዊ የአለ ምልክትአዊ መግባቢያ ነው። ጥቅሙ እጅግ የእሚዘረዘር እና ብዙ ነው። ምልክቱን ለማበጀት እና መገልገል የተትረፈረፉ ምክንያቶች እየአሉ፤ ስለእዚህ፤ ኢትዮጵያ ይህን ሁሉ ጥቅም አጥታው የእምትሰቃይ ናት። አንዳንድ ዜጋዎች፤ በግድአለሽነት ተነሳስተው ለእየራሳቸው ስራውን በመከወን ሃሳብ የአቀርብ አሉ። አንድ ወይም በላጭ ተጠያቂ አካልዎች ግን፤ ጉዳዩን በመሠብሰብ እስከ ፍጻሜው ሊገፉት ይገባ ዘንድ ግድ ነው።

ይህ ለብር ምልክት ማሳደግ ሲከወን፤ መታሰብ ከአሉብአቸው መርኖዎች መሀከል፤ ስነልቦናአዊ ትሰስሩን ከብር ጋር ማስቀጠል መቻል፤ ቅልሳት እና አለመወሳሰብ፤ ከብር ቃል ጽሕፈት ጋር መቀራረብ መቻል፤ ወይም ሌላም ሊበልጽጉ እሚችሉ አሉ። የእሚጠየቅ አካል፤ ጉዳዩን እንዲያስተናግደው፤ ህዝብም ሆነ ዓለ።- እንዲገለገልበት እና የቀለለ እና እውቅ አገልግሎት እንዲፈጠር፤ ይህ አጭር ዳግ-ምርምር (research) አሳሰብ ይቋጭ አለ።

ኢጋዥ የበይነመረብ መድረሻዎች፤ በ ሐምሌ 28ኛው ቀን 2013 ዓ.ም. የታሠሱ፡-

- @dbeniam (www.twitter.com),

[https://mobile.twitter.com/dbeniam/status/1252588675097079810,](https://mobile.twitter.com/dbeniam/status/1252588675097079810)

- Beruk Sewnet, Currency Symbol Proposal for the Ethiopian Birr, [https://docs.google.com/document/u/0/d/1YBm9ZY4qRHFUGHJvF6tTQv7eAwNq9x6GtObyFdGvyJA/mobilebasic,](https://docs.google.com/document/u/0/d/1YBm9ZY4qRHFUGHJvF6tTQv7eAwNq9x6GtObyFdGvyJA/mobilebasic)

- <https://www.gopetition.com/petitions/introduce-an-ethiopian-currency-symbol.html>

- https://en.m.wikipedia.org/wiki/Ethiopian_birr